

SÄKENIÄ

KIRJALLINEN
KUUKAUSIJULKAISU

Ilmestyy kerta kuukaudessa Fitchburgissa, Mass., Raivaajan
kustannuksella ja toimittamana

TILAUSHINTA \$1.00 VUOSIKERTA

Published every Month, by Finnish Soc. Pub. Co., Fitchburg, Mass.

5: VUOSIK.

MAALISKUU

NO. 3 — 1911

Orjan kuoria

Lienettekö sattuneet näkemään, kun käytettyjä kiinalaisia orjia lähetetään takasin kotimaahansa jostakin Tyynenmeren rannalla olevasta Amerikan satamakaupungista? Minä niitä olen nähnyt satoja. Sellaista joukkoa katsellessa luulisi, että jossain on ikivanha hautausmaa pengottu nurin ja puolimäränneet vainajien luurangot ajettu uudestaan maanpäälle harhailemaan.

Ei jää pienintäkään epäilystä, etteikö heitä olisi ihan loppuun käytetty. Keltaisenharmaan nahan alla pullottavat kulmikkaat luusolmut paistavat jo kauas, todistaen kuinka tunnollisesti valkoinen kapitalisti ja hänen kätyrinänsä keltainen orjavouti — urakoitsija — ovat imeneet uhreistaan viimeisenkin mehun.

Nyt heidät lähetetään kotimaahansa haudattaviksi. Kuolla heidän ei enää tarvitse tämän enempää. Kiinan rannalle päästyä ainakin enimmät heistä ovat valmiit hautaan laskettaviksi. Se-

hän on kiinalaisen — niin vapaan kuin orjankin — elämän lopputarkotus: päästä lepäämään syntymämaansa multaan, ammuin sitten kuolleitten esivanhempiensa pariin. Ken ei sinne ehdi hengissä, hänen ruumiinsa kumkinkin toimitetaan sinne, varakasten palsamoituna, köyhien kalatynnyriin suolattuna. Mutta ruumiin lähetys tulee laivoissa kalliimmaksi kuin elävien orjien, jotka sullotaan sokin lastatiruumaan. Sentähden näitä orjankuoria kiiruhdetaan matkalle niin kauan kuin niitä voidaan lastata "elävän tavaran" nimellä.

Luurakenteestaan päättäen ovat ne kiinalaiset, joita elävien kirjoissa voidaan kotiinsa lähettää, alkujaan olleet rotunsa vankimpia ja kookkaimpia. Pienemmät ja heikommat ovat arvatenkin sortuneet jo aikoja sitten ja suolattu tynnyreihin.

Eikä enimmät heistä luultavasti ole rutiköyhiä, ainakaan kiinalaisen katsantokannan mu-

kaan. Tosin heidän palkkansa ovat olleet pienet — täälläkin Lännellä, jossa työpalkat sentään ovat parhaat — tuskin dollaria päivässä, ja siitä on ollut suoritettava maahanpääsyraha \$500. — Sekä lihotettava orjavouti, välittäjä tai urakoitsija, joka heille on hankkinut työpaikan. Mutta kiinalainen tulee vähällä toimeen, melkein tyhjällä, kuten tiedämme, joten hän huonostakin ansiosta saa säästetyksi suurimman osan. Ne hän joko on jo ennen lähettänyt talteen kotimaahansa taikka vie nyt mennessään. Se on kärsityn kurjuuden ja orjuuden hinta, varastettu ihmiselämästä vaihtamalla se koiran elannoksi.

Mutta jos elonpäiviä riittäisi, niin moni tuollainen kuihtunut orjankuori voisi kotimaassaan Kiinassa, sikäläisen kurjaliston keskuudessa esiintyä rikkaana miehenä, viettää viimeiset vuotensa huolettomana elostelijana

— — —

Mutta mitäpä me kiinalaisista? Mehän olemme suomalaisia, ja meillä on oikein tuomioistuimen päätös — jossain Keskivaltiossa hankittu — ettemme ole edes arveluttavan läheisiä sukulaisia kiinalaisten kanssa, vaan voimme yletä Yhdysvaltain kansalaisiksi, jota etua kaikkein keltaisimmille mongooileille nykyään ei suoda.

Me olemme näkkäas, yhtä porrasta ylempänä kuin kiinalaiset. Mutta se porras ei ole kovin korkea. Täällä Lännellä on eräitä kivihiilikaivoksia, joihin valkoiset mainarit kieltäytyvät menemästä, osaksi niitten kovin suuren vaarallisuuden takia, osaksi

sentähden että niihin on hankittu kiinalaisia, joiden taitamattomuus ja varomattomuus helposti voi tuottaa tuhon kaikille toisillekin. Näissä kaivoksissa työkentelee kiinalaisia ja heidän rinnallaan, suloisimmassa sovussa — suomalaisia.

Kiinalaiset ovat kaikkialla tunnetut ja vihatut palkkojen alentajina. Samoin ovat suomalaiset kautta koko Yhdysvaltojen rauta-alueen tehneet itsensä tunnetuiksi säälimättömän hurjasta työtavastaan, jolla he ovat polkeneet ennen edulliset urakkapalkat jotenkin mitättömiksi. Välinpitämättömyydellään terveyden tai hengen vaarasta ovat he olleet kapitalistille tervetulleena välikappaleena työpaikkojen päästämiseksi huonoon kuntoon. Siinä se porvarillisten kynäilijäin kehumia "suomalaisten hyvä maine työntekijöinä" täällä Amerikassa. Valistuneempien muunkielisten työläistoveriensä kesken he ovat jotenkin samassa arvossa kuin italialaiset, Lännellä tuskin ollenkaan paremmassa kuin japanilaiset ja ainoastaan hiukan paremmassa kuin kiinalaiset.

Keltaisen työvoiman halpuuden salaisuutena on rodun milt'ei uskomaton kyky kärsiä äärimmäistä kurjuutta asuntojen ja ravinnon suhteen. Heitä lähenee, vaikka ei varsin saavuta, italialainen ja suomalainen työmies.

Onhan niitä Amerikassa paikkoja, joissa olot myöntävät suomalaisenkin työläisen asua verraten leveästi ja elää ihmismäisittäin. Mutta paljoa enemmän on sellaisia seutuja, joissa kansalaisemme asuvat kovin ahtaasti;

en tarkota verrata heitä tämän maan porvaristoon, vaan muuhun työläisväestöön. Esim. siellä teidän hyvässä Fitchburgissa oli suomalaisen vaikea saada vuokrata asuntoa amerikkalaisten omistamista taloista. Syyksi sanottiin — ei kansalaistemme kuu luisaa juoppoutta ja tappelumai- netta, sillä Fitchburg oli silloin raittiiskaupunki — vaan se, että suomalaiset vetävät asuntoihinsa kovin tuhottomasti väkeä. Mieluisammin Fitchburgin talon- omistajat vuokrasivat huoneensa neekereille kuin meille. Senpä- tähden kansalaisiamme niin suuret parvet oli pakotettu asumaan sikäläisissä suomalaisten vuokra- kasarmeissa Mechanic kadulla, joissa olot varmaan eivät ole erittäin kadehdittavat.

Amerikassa on ruokaa, hyvääkin, ja täällä syödään vankasti. Paikoin pitävät suomalaisetkin tunnollisesti huolta ravinnostaan, mutta useimmin paikoin he tyytyvät huonompaan liha- y.m. ta- varaan kuin maan varsinaiset asukkaat — silloinkin kun meikä- läisillä on työpaikka ja mahdollis- estä varaa ostaa parempaakin ravintoa. Mutta täytyy säästää työttömän ajan varalle, niin — ja vanhan päivän varalle, kun Suomeen palataan, rahakkaana miehenä, ja rakennetaan mökki jonkun hymyilevän järven lehdik- korannalle. Siksipä sitä tehdään ylityötäkin milloin suinkin on tilaisuu- tta, eikä mieleen juohdu säästää itseään ja terveyttään.

Seuraus tästä kaikesta on, että jos ylivoimaisilla ponnistuksilla ja ainaisella kieltäytymisellä vihdoin saisikin jotain säästöön, niin ei enää kykenekään siitä

nauttimaan. Rehellisellä työllä tienaaminen ja siitä säästäminen käy niin hit asti, että ikä loppuu ja terveys ruttuu kesken. Ainoastaan keinottelulla ja konnuudella aniharvat yksilöt jolloinkin nopeasti rikastuvat, mutta ne har- voin ovat työläisiä.

Olen puhunut vain edullisimista poikkeustapauksista. Sillä poikkeustapaus se on, että työmies nykyaikana Amerikassa- kaan saa mitään säästöön. Tie- dän kyllä, että suurin osa sortuu puutetta ja kurjuutta vastaan taistellessaan, voimatta — jos haluakin olisi — koskaan palata synnyinmaahansa edes köyhänä- kään, saatikka varakkaana. Niistä tapauksista työväenkirjallisuudessa on yltäkyllin kertoelmia, jotka epäilemättä perustuvat to- dellisiin kokemuksiin.

Mutta minä olen tullut näke- mään, ettei nuo ihannoidut poik- keustapauksetkaan niin erin hou- kuttelevia ole, että sitä varten kannattaisi itseään aivan resuksi runnella.

Suomessa käydessäni jouduin muutamiksi kuukausiksi sairashuoneeseen. Pian tulin huomaa- maan, että siellä oli paljo muita- kin Amerikassa olleita. Enimmiten tulleet suoraan laivasta pa- rantolaan. Sa'n selville, että juuri sellaiset potilaat — palau- tuneet siirtolaiset — pitkin ai- kaa olivat olleet laitoksen sään- nöllisimpinä vieraina. Osalla oli hermosto pilalla, toisilla täysin kehittynyt keuhkotauti, kolman- salla ruuansulatus turmiolla. Lää- kärät selittivät syyksi joka tapauksessa liian ankan työn- teon epäterveellisissä oloissa ja yksi- toikkoisella tai muuten huonolla

ravinnolla. Varoja heillä tavallisesti riitti sairashuonemaksuihin, niin kauan kuin niitä meni, ja parhaimmissa tapauksissa jäi vielä hautauskustannuksiinkin.

Kerron erään tapauksen tarkemmin — en sentähden, että juuri se olisi ollut surettavin, vaan kun se oli niin lyhyt, selvä ja tyyppillinen.

Olin ollut joitakin päiviä yksin huoneessani, ilman huonetoiveria. Mutta kerran kävelyiltä palatessani oli ovenpieleen ilmestynyt kaksi kookasta ja komeaa Amerikan matka-arkkua sekä tyhjänä olleeseen sänkyyn nuori mies, noin 25 vuoden ikäinen.

Suoraan laivasta oli tullut. Lähtenyt Fitchburgista, Mass., niinkuin minäkin, joten heti olimme kuin vanhat tutut.

Ilmajoelta oli syntyisin, köyhästä töllistä. Kerjuulle lähetetty melkein kohta kun kävelemään pääsi. Ylennyt siitä paimenpojaksi ja vihdoin rengiksi, jossa asemassa jo sai neuvotelleeksi Amerikan matkarahat.

Viitisen vuotta vaan kerkesi Amerikassa olla. Työtä saanut melkein koko ajan, kun ei pitänyt työn laadulla eikä palkan paljoudella väliä. Viimeiset pari vuotta työskennellyt eräässä Fitchburgin asetehtaassa, ansaiten mielestään sangen hyvin, kun oli tehnyt ylityötä minkä vaan antoivat tehdä.

Elänyt oli niin siivosti ja säästeliäästi kuin ihmiselle ikänä oli mahdollista. Ei edes, maksujen vuoksi, ruvennut "Saiman" jäseneksikään, vaikka kyllä oli tun-

tenut vaistomaista vetoa sosialismiin.

Näin oli saanut säästetyksi muutamia satoja dollareita, joten hän tosiaan olisi ollut upporikas toisten Ilmajoen kerjäläis- ja paimenpoikien rinnalla, jos olisi sinne asti päässyt.

Multa siinäpä se tulikin tenä.

Muutamaa viikkoa ennen lähtöä oli häntä ruvennut kummallisesti vilustamaan ja väsyttämään. Oli käynyt lääkärienkin puheilla Fitchburgissa. Yksi oli ruvennut rohottelemaan vilutautia, toinen arvellut vaivan olevan vatsassa — mitäpä ne tietävät amerikkalaiset lääkärit! Niin päätti lähteä Suomeen, vaihteeksi vähä leppäilemään.

Matkalla häntä oli aina vilustanut, vaikka oli kesäinen aika. Tuskin höyrytorvien kyljessä tarkeni.

Ja nyt hän oli täällä, suomalaisen lääkärin neuvosta, professori Taavi Laitisen "Tilkassa", lähellä Helsinkiä. Hän oli vielä siksi voimissaan, että enimmäkseen oleskeli jalkeilla. Mutta tavattoman nopeasti hän heikkeni. Ei ollut näköjään alkuaankaan erittäin lujaa tekoa. Ilmankos sortui jo näin alkuun.

Ei ollut hänellä perhettä, ei morsianta, ei muuta. Ainoa sukulainen, josta tiesi, oli Helsingissä palveleva sisar. Se kävi häntä katsomassa heti ensimmäisenä sunnuntaina, kun pääsi "ulos" palveluspaikastaan. Itkuun pillahti sisar, veljensä nähtyään, vaikka tämä silloin oli ylhäällä, pyhävaatteet yllä.

Oikein minä säikähdin, kuultuani missä asetehtaassa hän oli

työskennellyt. Se oli pahin niistä keuhkotaudin pesistä, joita teidän kauniissa ja ylen siistissä Fitchburgissa säilytetään kuin arvokkaampia aarteita, kenenkään häiritsemättä. Vankimmatkaan miehet eivät siellä kestä kuin yrittää. Joka loukko vilisee taudin ituja, joilla on avoin pääsy hienon teräspölyn raapimiin hengityselimiin.

Sanoin pojalle suoraan, että minun käsittääkseni hänen asiansa olivat peräti arveluttavalla kannalla. Se ainainen vilustuminen merkitsi kovaa kuumetta, joka osottaa tuberkelibasillien jopäässeeseen niin suureen valtaan, että niiden hävitystyö tuskin enää on estettävissä. Vaikka en ole lääkäri vähääkään, olen keuhkotautia nähnyt siksi paljon ja likeltä, että tunnen sen tavat jokseenkin tarkoin.

Katkerasti nuori mies kirosi kohtaloansa. Juuri kun piti ruveta hiukan valkenemaan, niin silloin se ihan umpeen pimeni. Ja sillä tavoin kuin hän oli ponnistellut, kaikista nautinnoista kieltäytynyt...

Kun lääkärit olivat miehen perinpohjin tarkastaneet ja viikon pari turhaan koettaneet saada kuumetta asettumaan, kysyin heiltä yksityisesti, mitä toiveita oli huonetoverini paranemisesta.

"Eipä juuri mitään. Keuhkot ovat aivan riekaleina, basilleja pilvenään."

"Mutta onhan hän mies parhaimmillaan, ja tauti äsken saatu", huomautin.

"Vaikka! — Sellainen kuume pian vie voimat. Parasta hänen olisi mennä kotiinsa ja oleskella

mahdollisimman paljo raittiissa ulkoilmassa, niin olisi helpompi. Ja tulisi halvemmaksi."

"Eipä hänellä taida olla kotia, mihin mennä eikä perhettä, jolle säästää", arvelin.

"Sitte, jos hänellä vielä on varoja, toimitamme hänet Takaharjun parantolaan, kun siellä tulee tilaa."

Keuhkotautiparantolat ovat näet aina niin täydet, että sijat on tilattava aikoja ennen. "Tilkassa" ei hoidettu toivottomia potilaita, vaan ne lähetettiin joko sisämaan parantoloihin taikka kotiinsa kuolemaan. Keuhkotauti on siitä omituinen, että sairailta itsellään viimeiseen asti on paranemisen toivo, ja joskus he voivat sopivalla hoidolla vuosikausia rimpuilla kuolemata vastaan, vieläpä välistä joksikin aikaa näennäisesti parantua. Mutta ei tarvitse kuin kerran kylmettyä, niin kaikki toivo on taas mennyttä.

Minä pian sitte jo pääsinkin "Tilkasta". Ilmajokelaiseni jäi vielä sinne, odottelemaan Takaharjulle pääsyä. Ei hän enää paljoa jaksanut ylhäällä oleskella, vaan hyvässä toivossa hän sentään nyt oli paranemisestaan. Oli kuullut, että Takaharjulla melkein tehdään ihmeitä. Niistä olin kyllä minäkin kuullut, mutta tiesin myös, ettei ne nykyajan ihmeet aivan mahdottomiin mene.

Myöhemmin kun hänen vointiaan tiedustelin "Tilkasta", oli hänet jo lähetetty Takaharjulle. Niin hän katosi minulta. Luultavasti hän ei siellä kauan elänyt. Mutta on sekin mahdollisuus o-

lemassa, että hän erinomaisella hoidolla voi joksikin aikaa virkistyä. Varmaa on vaan se, että häneltä näissä kalliissa parantoloissa nopeasti hupenivat ne muutamat sataset, mitä Amerikassa oli saanut säästetyksi. Ja työkyky — työläisen ainoa todellinen omaisuus — häneltä oli ijäksi mennyt. Arvoton, onton orjakuori voi vielä hetken aikaa roikkua elämän ja kuoleman välillä.

Hän oli vasta viidenkolmatta, aina ollut ahkera työssä, raitis ja säännöllinen tavoiltaan sekä mah-

dollisimman säästäväinen — yksinäinen nuori mies. Ainoastaan joitakin rippeitä hänen oli onnistunut pelastaa nuoren elämänsä hinnaksi. Hänen työvoimansa varsinainen raha-arvo oli jäänyt paisuttamaan joittenkin amerikkalaisten pöhattöjen pankkitiliä — hänelle vallan tuntemattomien orjaisäntien.

Kuitenkin hän oli yksi niitä aniharvoja, jonka onnistui yönkiristyksellä edes vähän säästää. Mitä se sitte maksaa vaivaa kenenkään yrittää?

A. B. Mäkelä.

Taktillista selostelua

Sosialismi ei tosin ole sidottu mihinkään erinomaiseen paikkaan, aikaan, eikä erinomaisiin ihmisiin. Ei ole mitään erikoista amerikkalaista, ranskalaista, saksalaista tai suomalaista sosialismia. Sosialidemokraattisen puolueen teorit, periaatteet, päämäärä ja ihanne ovat kaikkialla samat. Eri maiden valtiollinen, yhteiskunnallinen ja taloudellinen kehitys sekä sellaiset tekijät, kuten esim. Yhdysvalloille ominainen kymmenien eri kielisten ja eri sivistystasolla olevien kansallisuuksien joukko siirtyminen täkäläisille työmarkkinoille työvoiman tarjontaa lisäämään, ammatillista järjestäytymistä vaikeuttamaan sekä valtiollista toimintaa heikentämään;

ne kaikki ovat kumminkin seikoja, jotka edellyttävät eri maissa erilaisten menettelytapojen soveltamista. Ja mitä Yhdysvaltoihin tulee, on se tässä suhteessa kaikkein vaikeimmassa asemassa.

Tämä vaikeus selittääkin sen muuten hämmästyttävän seikan, että maa, jossa on tasavaltainen hallitusmuoto, verrattain laaja sananvapaus, yleinen äänioikeus miesouolisilla kansalaisilla, ja sen lisäksi pisimmälle kehitetty ja keskitetty tuotantojärjestelmä huimaavan suurine pääomineen, vastakohtanaan äärimäinen kurjuus, puute ja työttömyys kuitenkin on kaikista muista sivistysmaista viimeisenä socialidemokraattisen puolueen valtiolli-